

505 milliót hagytak ott a Mű-terem Galéria múlt heti árverésén a licitálók, s megszületett az idei festményár-csúcs is. 505 milliót hagytak ott a Mű-terem Galéria múlt heti árverésén a licitálók, s megszületett az idei festményár-csúcs is. Repkedtek a tízmilliók a sokszor évtizedekig bujkáló képekért, egyes műtárgyak hét-nyolcszoros áron keltek el, holott több szakértő szerint száz százalékos biztonsággal egyetlen festményről sem lehet kijelenteni: ez eredeti, nem pedig kiváló másolat. Tény: rengeteg hamisítvány forog az ötmilliárdos magyar műkincspiacon.

220 millió, 160 millió, 95 millió forint - az eddig Magyarországon, magyar festő munkájaként elkelt három legdrágább kép ára. Vajon mi a felső határ? "Ha valaki rákattan egy képre, ott nincs megállás. Egyszerűen nem létezik felső határa a licitre kerülő magyar festményeknek, mert a műtárgyak gyűjtése olyan, mint a szerelem. Amikor beleszeretünk egy nőbe, akkor nem számolgatunk" - mondja Borsos Mihály művészettörténész, a Társalgó Galéria tulajdonosa.

Nem derülhet ki a vásárló neve

Az öröklista első két helyét Munkácsy Mihály 220 millió forintért elkelt Poros út I.(kikiáltási ár: 75 millió), és a 160 millióért elárverezett A baba látogatói (kikiáltási ár: 60 millió) című műve foglalja el, jelenleg e két képért adtak Magyarországon százmillió feletti összeget. Boros Judit Munkácsy-szakértő szerint azért, mert itthon és külföldön is ő a legismertebb magyar festő, azt viszont már nem lehet egyértelműen kijelenteni, hogy ő lenne a legjobb.

A Nemzeti Galéria művészettörténésze úgy véli: az előttünk álló években Rippl-Rónai József, Ferenczy Károly vagy Vaszary János egy-egy főműve is felülmúlhatja a 220 milliós jelenlegi árcsúcsot, ugyanakkor Munkácsytól nem valószínű, hogy rekordesélyes kép kerül a közeljövőben kalapács alá. "Stabil gyűjteményekben vannak" - állítja a művészettörténész. Viszont ha a 2003-ban elkelt Poros út I. és A baba látogatói tulajdonosai úgy akarnák, ezeket jelenleg még magasabb áron, jelentős haszonnal lehetne értékesíteni.

A tulajdonosokat nem volt módunk megkérdezni, Boros Judit szerint még a szakma előtt is titok, hogy kik azok. Ő azt állítja: kizárólag a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal ismeri a szerencsés - és igen jómódú - személyek nevét, egy-egy kiállítás esetén a Nemzeti Galéria is csak hozzájuk fordulhat egy kölcsönügylet megsegítéséért. Virág Judit galériatulajdonos szerint egy aukciósházból két dolog nem szivároghat ki, hogy ki adta el, s hogy ki vette meg a képet.

Mekkora a magyar műkincstorta?

A Virág Judit által vezetett Mű-terem Galéria múlt heti aukcióján 505 millió forintért vásároltak a licitálók. Őszi aukciójuk legmagasabb áron értékesített darabja, egyben ez évi rekord: Ferenczy Károly Nyári est című munkája 16 milliós kikiáltási árról indulva érte el a 80 millió forintos leütési összeget. 70 milliónál még négy kéz volt a magasban.

A félmilliárd feletti vételi ár 11 százaléka a galériáé, Virág Judit elmondta, hogy a többség általában 20 százalékos haszonkulcsával ellentétben ők ennyiért bonyolítják az adásvételt. Persze függhet ez egy-egy alkalommal a tulajdonossal kötött külön megállapodástól is. Andrási Gábor, a Műértő című szaklap főszerkesztője szerint azonban vannak olyan galériák is Magyarországon, amelyek egy-egy képre 100 százalékos profitot tesznek.

A műkincstorta nagyságát, vagyis a hazai műtárgypiac egyévi bevételét Virág Judit 4-5 milliárdra teszi. Ennek az összegnek a festmények 70-75 százalékát adják, amiből 90 százalék körüli a hazai művek aránya. Andrási Gábor szerint ennél nagyobb volumenű lehet a szürke gazdaságban tulajdonost cserélő képmozgás "számlája", vagyis amikor az aukciósházakat és galériákat kikerülve köt üzletet két magángyűjtő, vagy közvetlenül a művésztől vásárolnak.

150 millióig tolongás volt

Három ok miatt vásárolnak nagy értékű képet az emberek. "Vannak, akik beleszeretnek,

vannak, akik befektetnek és vannak, akiket rábeszélnek" - állítja Borsos Mihály, azt viszont nem tudja megmondani, hogy melyik réteg, milyen arányt képvisel.

"Az aukció egy nagy társasági esemény" - mondja Virág Judit, ahol az eladók, a vevők, az éppen nem üzletelő érdeklődők és a pénz nélküli báméskodók is megjelennek. A Mû-terem rendezvényein alkalmanként 1200-1500 ember is. Az [origo] érdeklődésére elárulta, hogy mind a 220 milliós, mind a 160 milliós Munkácsy megvételekor ott ült a tömegben a vásárló, tehát nem telefonos licit volt - mindez persze csak utólag publikus.

A 220 milliós Poros út-ért egészen nagy versenyt vívtak, 100 és 150 millió között még sokan licitáltak az áhított képért, 150 millió felett már csak ketten küzdöttek. Érdekes szám a szorzó, vagyis, hogy a kikiáltási árnak hányszorosa lesz a leütési. Virág Judit elismeri, hogy ezt mesterségesen is lehet növelni, mondjuk egy irreálisan alacsony induló árral. "Nekem is kell néha ez a kis játék. Úgy lehet jól vezetni a licitet, ha sok kéz van a magasban" - teszi hozzá.

Andrási Gábor szakíró viszont nem jár aukciókra, szerinte nem véletlen, hogy egyesek pont színházban rendezik ezeket az eseményeket.

Kalandos körülmények - magasabb ár

A Mûértő főszerkesztője nem hisz a képeket körülvevő nagy sztorikban sem, úgy gondolja, ezek jelentős része lehet, hogy sok esetben csupán ügyes marketing. Virág Judit azt állítja, hogy egy-egy festmény értékénél - a szerző és a mű ismertsége mellett - jelentős szerepet játszik az előtörténet. "Minél gazdagabb, minél bőségesebben dokumentált, annál jobb" - mondja.

Konkrét példaként a 220 és a 160 milliós Munkácsykat hozza fel, mindkét esetben ő ütötte le az árat. "Ennél a két festménynél jelentős érzelmi pluszt jelentett a hányattatott sors, az igen viszontagságos múlt - ami az árakban is megmutatkozott." - mondja a galéria-tulajdonos. A Mû-terem mindkét festmény esetében igényes kivitelű, rendkívül részletes, lábjegyzetelt, gazdagon illusztrált prospektusokat adott ki.

Ezek a művek születéséről, a tulajdonosokról, a festmények adott esetben több évszázadon áthúzódó kalandos világkörüli útjairól, kiállításokról, publikációkról, de még a vázlatokról is igen részletesen szólnak. Ezzel a propagandával átírják a "Habent sua fata libelli" (A könyveknek megvan a maguk sorsa) latin közmondást, mondván: a képeknek is megvan mindez. S minél kalandosabb, annál drágábban értékesíthető az alkotás.

Hilton beleszeretett Munkácsyba

A Poros út néven ismert két kép kálváriája mindjárt a születésüknél kezdődik: egyrészt azt sem lehet tudni, hogy pontosan mikor készültek, másrésztől bonyolítja a dolgot az is, hogy a szakmeberek hol az egyiket, hol a másikat tekintik vázlatnak. Az is lehet, hogy Párizsban készültek, az is lehet, hogy Csabán. Az viszont biztos, hogy 1881-ben vásárolta meg kedvenc művésztől Charles Sedelmeyer néhány ezer frankért, majd három évtizedes tulajdonlása alatt több európai országban kiállította azt. Egy, a kép életében csendesebb időszak után 1960 és 2002 között a Nemzeti Galéria tulajdonaként Mexikótól Japánig bűvölte el a világot.

A festő egyik legszebb szalonképe, az 1879-ben készült A baba látogatói teljesen elvarázsolta első tulajdonosát, a multimilliomos Henry Hiltont. Munkácsynak akkoriban fantasztikus sikere volt Párizsban, első díjas lett a híres Világkiállításon, annyi jó kritikát kapott, hogy Sedelmeyer azokat külön kötetbe rendezte. A baba látogatói-t is várták a francia főváros Salon nevű rangos kiállítására, de a türelmetlen Hilton ezt sem volt hajlandó megvárni. Kifizette, majd magával vitte a festményt.

Az 1879-es Vasárnapi Újság gyászjelentéssel felérő publikációt, és a festmény egész oldalas képét közölte. A cikkíró aggodalmasan közölte: a művet aligha fogja valaha élőben látogatni a

Írta: origo

2005. október 31. hétfő - Módosítás: 2005. október 31. hétfő

magyar közönség, az eltűnik Amerikában. Az újságíró valóban nem érthette meg a magyar premiért, mert több mint hatvan évvel később, Munkácsy születésének centenáriumán, 1944-ben mutathatta meg először a képet nyilvános kiállításon a Szépművészeti Múzeum. A tulajdonos ekkor már Vida Jenő iparmágnás volt, akit pont akkor hurcoltak el Auschwitzba. Villájából a náci az összes műkincset elvitték - kivéve azt a négy képet, amelyeket kölcsönadott a centenáriumi kiállításra.

Igazi vagy hamisítvány?

Egy-egy festmény értékében jelentős szerepet játszik az előtörténet is, de a laikusok szerint leginkább az eredetiség dönti el: mennyit ér a kép.

"Nincs jelentősége annak, hogy egy kép igazi, avagy hamisítvány" - állítja Borsos Mihály. Szerinte egy licitre kerülő festmény értékét nem ez, hanem a kikiáltási ára, valamint a "rákkattant" személyek anyagi lehetőségei határozzák meg. "Egyébként meg ki mondja meg, hogy egy festmény valódi, vagy másolat?" - kérdezi. András Gábor is így gondolja: nem lehet egy kép eredetiségéről megkérdőjelezhetetlen biztonsággal beszélni.

A galériatulajdonos Borsos szerint nem csak a vizsgálati módszerek, hanem a hamisítási technikák is fejlődnek, ma egyetlen szakértő sem mer száz százalékgig kiállni egy-egy kép mellett. Csupán azt mondják: a tudomány mai állása szerint eredeti, vagy hamisítvány. Mint elmondta, nem ritka a művészettörténetben, hogy mesterek a tanítványaikkal festették meg saját néven értékesített képeiket, de arra is volt példa, hogy valaki egyszerűen szignózta tanítványai festményeit, hogy ezzel kisegítse őket anyagilag.

"Rengeteg olyan kép van, ahol a szakma nem tud dűlőre jutni az eredetiség kérdésében, de emellett borzalmasan sok az egyértelmű hamisítvány is. Nincs olyan magyar festő, akit ne másolnának. Hozzánk például átlagban napi két hamisítványt hoznak be" - mondja Virág Judit. Az általunk megkérdezett szakértők közül ő az egyetlen, aki szerint azonban igenis meg lehet mondani minden kétséget kizáróan egy festményről, hogy az eredeti-e, vagy másolat. Az ügyeskedők egyébként leginkább a "középkategóriában" próbálkoznak. A csúcsáras képek túl ismertek, az olcsóbbakkal meg nem éri meg pepecselni.

Az [origo] kérdésére, hogy hol lelhetők fel, hol bujkálhatnak még értékes, esetleges előkerülésük után piacrobantó festmények, lehűtötte a kedélyeket: "A nagymama padlását nem érdemes feltúrni. A nagy képek már magángyűjteményekben pihennek" - felelte.

Lencsés Csaba